

Incipit tractatus de tractatibus mercatorum
reuerendi patris fratris Johannis mader sacre theolo-
gie professoris ordinis predicatorum.

Quoniam mercatorum officium totum suspensum
tractatibus circinvolutum agnoscat
moderno tempore: ut experti aiaz medi-
ci iustum ab iniusto vix valeant dis-
cernere. Ideo famosorum doctorum iuniorum senten-
tijs principaliter nunc propono tractare materi-
as. v. in totidem capitulis. Primum erit quot ex-
igantur ad emendum vel vendendum iuste. Secundum
erit de obditionibus secundum quos valor rei vendende pos-
sit agnosci. Tertium erit de regulis secundum quos vi-
deri potest aliquantulum quomodo mercatores magis vel
minus securi sint. Quartum erit de multis specie-
bus tractatum sub opendio quantum sint iusti et quantum in-
iusti. Quintum erit de causa et origine translationum
talium omnium in rebus temporalibus.

Quot exigantur ad iuste emendum vel vendendum

Quoniam ad primum nondum. **C**ausa
quod certas et omnesque sufficientes regulas
et doctrinas cognoscendi in emendo et ven-
dendo quod sit precise et in omni casu licitum et illicitum
iustum vel iniustum vix aliquis aut prudentium nul-
lus dare presumit pro prudentia filiorum hominum scilicet
qui prudentiores sunt filii lucis. scilicet in generatione sua

A 1

Intelligenda igitur sunt sequentia cum moderamine
Secundo notandum quod sequentia in toto vel magis
parte supra sunt de beato sancto thome. scotia etiam
mathei de cracouia sacre theologie doctoris qui
pro multis quibus habuit cum magnis mercatoribus col
laciones luculentissime de hac scripsit materia
multumque se fundans in prefato doctoris sumis.

Tercio notandum quod translationum reynius
domini ad alium sunt quantum ad propositum sufficit tres
species quibus transferuntur dominium. Prima liberalis siue
gratuita diffinitio siue datio que active est consensus
gratuitus seu liberalis potentis transire rem in alium
ut sit vel fiat species vel illimitate realiter in eius eo
modo quo sua non fuit ante consensus homini. dicitur
consensus. quod ex actibus voluntatis interioribus
primo a maxime omnis dependet translatio. dicitur po
tentis transire quod si superior vel dominus rei philet
non est iusta donatio vel datio. dicitur sit vel fiat
quod aliquando non statim est alteri sed postea transiret
Exempli gratia. Denarium quem dedi tibi ad ser
uandum hodie dare possum ut tertia die sit tuus
postquam pluuia ceciderit. dicitur gratuitus consensus
ad deum non gratuitus qui intendit equalens et ali
ud temporale. Gratuita enim donatio est que fit sic libe
re dans non intendit nec sperat obligacionem vel re
tributionem a recipiente pro re data. Licet enim dominus
etiam intendat speret et desideret retribuccionem

a deo: nequaquam tamen potest aliquis aut debet in
tendere obligacionem civilem vel retributionem
tanquam debitum civilem pro re vel eius dacione. Dicitur
tamen pro vel illimitate ad dnam mutuationis quae fit
cum pacto reddendi capitale Sed gratuita dona
tio sine omni pacto de reddendo: nec limitate fit ad
tempus. De eo modo quo sua non fuit ante consensum
quod possibile est quod res quam prius fuit mea aliquo
modo videlicet ad tempus. vel sub aliqua conditione vel solui
ad solui usum detur mihi alio modo videlicet perpetue
sine conditione: vel pro omni beneplacito reverten
do. Propter defectum primi. scilicet consensu a se dicitur
potestatis non possunt dare sine licentia pueri me
ri. serui amentes. religiosi clerici ubi prohiben
tur a filijs ut decepti a violentati. quod dissensus
a involuntariu datur in quibusdam ab ignorantia
in quibusdam a violentia. a scilicet quod ignorantia
a vel violentia plus est in causa transactionis scilicet
hoc recipiens illud sciens minus iuste recipit: in
modo iniuste rem recipit. quod transferens aut non
est mere voluntarius aut simpliciter involuntarius
Ad hoc vero quod aliquis recipiat dacionem vel ad
dacionem passiuam exigit etiam consensu eius a po
testas recipiendi passiuam. propter earentiam fieri
minor non potest recipere pecuniam. quod iste non vult esse
dominus. nec religiosus sine auctoritate prelati. Huic
autem dacioni conueniunt alia species transactionis

viz liberalis vsus accommodatio q̄ similes ob-
tiones exigit tam in dante q̄ in recipiente vt
fit iusta: licet dñm non transferat rei sed v-
sus libere. **S**ecunda species transactōis est p̄mu-
tatio q̄ fit non mere gratuite: sed obditiōnalr:
a ex pacto dandi vnā rem p̄ alia. Et cōi voca-
bulowcat̄ emptio a venditio. Et fit dupl'r **V**-
no mō non reseruato dñmō in re a tunc nō hz
nomen sp̄ale: sed vocat̄ emptio a venditio. Et
describit̄ sic: Emptio ē daco rei vt precij p̄ alia
re. Venditio vero est daco rei p̄ re vt precium
Alio mō q̄ reseruāt dñmum in re: s̄ vsus trās-
fert̄. vt in locatōe a obductione seu ouentione
Est aut̄ locatio daco rei vel datio vsus rei: cui⁹
quidē rei dñmum p̄ illam dacoem nō tñssert̄ p̄
re vt precō. **C**onductio vero ē datio precij p̄ re
vel vsu eius. cuius dñmum nō tñssertur. **S**ub
p̄mutatōe p̄dicta op̄prehendit̄ cambū seu
campfio q̄ est q̄dam venditio a emptio vni⁹
monete p̄ alia. Et easdē hz difficultates sicut
emptio a venditio. **S**il'r hic includit̄ negocia-
tio p̄ quā quis nō solū intendit emē sed emp-
tū vēde re. **T**ercia spēs ē mutuatō adiuua q̄ ē
gratuita daco pecunie vel alteri⁹ rei: quā l̄ eq̄
ualentē tenet red dē recipiens in p̄ pactū. **M**-
tuatō vero passiuua ē tal' rei receptio. Si daco. q̄
dñmum tñssert̄. **I**n sc̄ptura vocat̄ eā fr̄e q̄nter

hanc em vt exo. xxi. a lucē. xvi. Mutuū dāte n̄l
inde spantes dī ḡtuita q̄ sic dōtio ḡtuita pu
re a simplē ḡtis fit sine limitacōe: sic ista dī ḡ
tis fieri salua limitacōe de red dō. Jo. s. xps
ait. Mutuū dāte n̄l inde spantes. s. vltra red dī
cōem rei. dī em̄ mutuo. q. meuz tuū facio. H̄o
tū qd̄ tibi mutuo nō simplē definit eē meū: s̄
solū ad tps p̄ qd̄ debet esse tuū. Vnde eciam
possum dicere me apud te tū h̄ie in debitis.
dī quam vel equiualentē red dēre tenetur ac.
q̄ nisi sic tunc esset libera donacō. dī iuxta pa
dū q̄ mutuū recipiens nō tenet rem mutua
tam simpliciter red dēre nisi pactuz ita fuerit.
p̄t em̄ tale pactum fieri q̄ restituat si petitiuz
fuerit. vel si aut dum venerit ad p̄inguiorem
fortunā. a tunc si nō venerit obitio red dēre nō
tenet. H̄is suppositis p̄ ex rescripcōe donati
onis q̄ a quot requirant ad ipsā tadum ē. Sed
ad sēde t̄nflacōis spēs a modus specialē ad v̄
dicoem a empcoem a inercationem v̄ndicim
obitiones requiruntur. Primo vt in dante sit vo
luntas dāndi seu d̄fusus. a s̄l̄t p̄tās. a in reci
piente volūtas recipiendi et p̄tās vt dēclātuz
ē in descriptione donacōis. Secōdo requirit vt in
h̄il in pacto omittat qd̄ sit cōi s̄bam dācōis
vel in se mah̄. l̄ repugnans dātionē. q̄ tales
p̄mutacōes a t̄nflacōes nō sunt gratuite s̄ ex
a in

a in

pacto a dditionaliter vt do si des: vel do vt des
in tm. Requirit q talis dditio seu limitatio a
pactu tale no sit extra sdam dationis: vel in se
malaxel repugnans dditioni vel addicōi li
mitanti. **Exemplū** de additione que ē contra
sdam dationis. vt si aliquis diceret. ego do ti
bi hoc sic q habeam dmmū eius. **Exemplū**
de addicōe que ē in se mala vt si dicerem. ego
do tibi hoc dummo neges xpm: ibi tā dāns q
accipiens peccat. **Exēplū** de additione q repu
gnat dditioni vel additōi limitanti. vt si di
cerem. ego do tibi hoc cum ptate recemendi a
te p tanta pecunia qntum voluero: a tu dices
placet: sic tū qnūq̄ ista ptate vtaris. h vna
dditio repugnat alteri. **Vbi** tū aduertēdum
ē q in primo a tercio exēplo nō reddit p tali
a datio iniusta: sed oīno nulla. **Et** sicut esset iū
dicandū in venditione vel emptione dditō a
li vel limitata. **Tercio** requirit vt quicqd in
pactu venit liciti bona fide seruet. q pmutacō
nes prefate. s. locacōis. ouentionis dductōnis
q̄ sunt dditionales. **Ideo** ex pacto requiritur
ad hoc q iuste sint: q totum qd in pactum ve
nit a licitum ē bona fide seruet: siue sit expres
sum seu tacitum dummo ex iure vel osuetudi
ne intelligendū vel subintelligēdum sit s̄m in
telligentiā cōem. **Et** de qnto quis hmoi pacta

non seruat bona fide: de tanto iniuste recipit:
ac receptis vitit: aut ea suat min⁹ iuste. **S**ib
oparij manuales artifices a quicunq; labo^r
tores se discuterent: sepe iniustos se receptores
a possessores agnoscerent. **M**agis aut clerici
quib⁹ in iure a sacris doctrinis sufficient^r ex p^rs
sum e quo pacto beneficia recipe. tenē. a fructus
eoz p^rcipe a dispensare: quō etiā ipsi viuere
a ea q^{ae} p^rcipiunt de viure debeant. **N**uncunq; g^o il
la pacta nō fideliter seruāt: se iniustos sciant
occipatores: immo fures a raptores. fures in
q^untū maliciā suā occultādo: bō ecce .q. subtra
hunt. **R**aptores vō inq^untum p^r potentiā iusti
cie a correctioni resistūt: ne p^r violatōe pacto
rū ab eis quoz interē puniant. **Q**uō ad v^edi
tionē iustā a quācūq; aliā translatōem a p^r
mutatōem exigūt datio p^rcept^o p^rciij nō iniusti
scient^r seu bō fides semota fraude: vt. s. nec cre
dat nec cāz seu rōz credēdi h^{ab}eat se aliqd^o recipe
rōne venditōis vltra iustū precii seu rei valo
rem. **S**i nec credat. q^{ia} fm credulitatē os^oscie fue
bz agē a conari vt nō sup^ruedat rē de q^unto p^rt
aliunde cog^rscere vel p^r se intelligē. **D**i nec cām
credēdi seu rōm q^{ia} q^umittit venditōem rei fue
bō fide v^m fm famā bono viro a postea nunq^u
cogitat de iusto p^rcio: talis omitteres nō h^{ab}et cāz
seu rōem credēdi nisi bonum a sic non teneat
U m

videre an iste cui omisit recepit iustū p̄cium.
Si vero scienter omittēt v̄m q̄ obtinisset sp̄m
iuste vendē: certe tunc h̄iet rōem l̄ cām credē
dī aut saltē presumendi de iniusto. a nō esset
excusatus nec bō fide recepit aliq̄ d̄vltra iustū
p̄cium. Et sic p̄z quō exigitur vt vendens rem
suā nō scienter supuendat ā carius q̄ d̄eat Et
emens scient nō nimis modici p̄ re det: s̄ res
vendibilis detur p̄ tanto q̄nti valoris ē. alias
iniusticia omittētur a ineq̄litas. cum tam fm̄
theologos q̄ fm̄ p̄hos in oī tractu eq̄litas
debeat suari. Est aut̄ equalitas nihil aliud q̄
estimatio mutua voluntaria bō fide facta: in q̄
nec intenditur ineq̄litas nec inesse cognoscat
Quod aut̄ sit illud de illo erit. xxxij. articulo. Quō
to principiē volens rē vendere: tenet d̄ae emē
tū bona fide rē veraciter a se vendibile. talem p̄
oīa q̄lem bō fide iuxta tractū de cursu a intel
ligētia cōi verborū l̄ signorū credit ipsuz velle
h̄ie. ā h̄ie debere. Illud vltimū additur. q̄ si
quis vellet alterius gn̄is vel q̄litas rē h̄ie q̄
exp̄mit. a vendēs daret sibi bona fide talem q̄
lem p̄ verba tractus exp̄mit: nō faceret iniu
stum. q̄ talis debetur ei iux̄ tractum d̄i rem
veraciter a se vendibilem bona fide cui fraus si
dei opponit q̄ omittitur vel in re vendēda. aut
in v̄bis **F**raus eī in rei s̄ba ā specie in q̄ntitate

a qualitate p̄t omitti fm tho. ij. ij. q. lxxvij. Et
sco. m. iij. d. xv. Et tunc non solū iusticiam
omittit vendēs: sed etiā ad restitucōē; tenet p̄
q̄nto defraudauit. In s̄ba quidē l̄ specie omittit
fraudē: vt si dat auricalcū loco auri. siue a
quā p̄vmo. Sic ōtra quosdā p̄sa. d. Argen
tum tuū v̄sū ē in scoriā. vinū tuū p̄mixtū ē aq̄
q̄s em̄ p̄mixtum ē patit̄ defectū quantuz ad
speciem. Ex quo p̄; fm tho. vt ibidē dicit. si au
rum a argētum ab alchamistis factū verā spe
cie non h̄eat auri vel argēti: fraudulenta a in
iusta ē eius venditio: si tā preciose vendit̄ sic
v̄z auz vel argētū. q̄ aliq̄ sūt vtilitates au
ri l̄ argenti veri fm nālem opationem eoz q̄
nō oueniunt auro p̄ alchamiā sophisticato
sic q̄ h̄z p̄rietatē letificandi a ōtra quasdā in
firmittates medicinale iuuat. Freq̄ntius etiā
p̄t poni in opacōe: a diūtī⁹m sui puritate per
manet auz v̄z q̄ sophisticatuz. Si aut̄ p̄ al
chamiā fieret auz v̄z nō eēt illicitū ipsū p̄ve
ro v̄dere. q̄ nichil p̄hibet arte vti. sic nec aliq̄
bus naturalibz causis ad p̄ducendum natu
rales a veros effectus sicut dicit aug⁹m. iij. de
tri. de h̄is q̄ arte demonū sunt. **Hec thomas.**
In quantitate etiā fraus omittitur: que p̄
mensuram cognosci potest. ideo si quis scien
ter vsatur deficiente mensura in vendendo per

modiū. viigam. pond⁹. ⁊ similiū deficienter
mensurando: ubi fraus omittit ⁊ iniusticia.
**Contra qđ deus. xxv. Non habis in sacco diu
sa pondera maior ⁊ minor. nec erit in domo tu
a modi⁹ maior ⁊ minor. ab hōiat em de eū q
facit hec: ⁊ abūsat⁹ oēm iniusticiā. In q̄lita
te etiā fraus omittit⁹ puta si aial infirmū scie
ter vendat coiter sanū. vel vinū corruptū dat
vbi alter vult vinū pur⁹ talis iniusticiā omittit
⁊ fraudē. Sic etiā qui falsā monetam scien
ter p bona moneta dant qđ nō dant: vñ p̄ciū
⁊ ad restitucōem teneat bone monete ā equi
ualentis. Pōt etiā fraus trib⁹ alijs modis
omitti in vendēdo. Primo si hōi in egypto circa
rem seu simplici supuendit rem sciens. Sed
si vidit emptorem artatū necitate: l' inordinā
ta affectiōne impulsū. ⁊ ppter hoc supuendit.
Tercio qñ venditor scienter verbis rē que vñ
vix vnum denariū exhibet p quatuor. Et emp
tor ex verecundia. vel qđ credit nō superhiberi
rem plus q̄ vnum denariū: dat tres denarios
p ea. in quo casu tenet etiā ad restitucōem de
quanto supuendit. Et multo plus qui sic scie
ter rem p mendacia seu falsitates pcurat. De
istis tribus postea etiā latius dicetur. Om
nia talia philet ap̄lus dicens. ⁊ ad thessa. in
Hec est volūtas dei ne quis circūueniat neq̄**

supgrebiat in negotio fratrem suum. In hoc
q̄ dicit. ne supgrebiat excludit inequitatē. a
p̄ hoc q̄ dicit circūueniat excludit fraudem a
falsitatē. **S**z nunq̄d venditor tenet defectū rei
vendēte dicere emptori. R̄nr̄ s̄m̄ thomā. **A**ut
manifestus ē: a tunc nō oꝝ. Exempli gr̄a. Si ē
equ⁹ monoculus. **A**ut occult⁹ a tunc nō tene
tur q̄ntum ē de cōi iure emp̄ cōis: dum mō det
emptori rem talē q̄lem iuxta formā tractus
bona fide intelligit eū h̄re velle. a dum mō res
valeat precii. **P**rimū vꝝ dum mō det ac addi
tur q̄ si cibū daret corruptum vel intoxicatū
quē ali⁹ nullo mō intenderet h̄re. vel in daret
equū claudū q̄n me sciret velle rectū: tenet vi
tium illi dicere. aut illi nō vendēdo nisi remissius
Secū vꝝ dū mō res valeat p̄ciū ac addit. q̄
si p̄ occultacōz defectū dar; tā care sic si non
h̄ret defectū: illicitū eēt: a teneret venditor ad
restituendū dām p̄ q̄nto p̄ciū fuit iniustū. **V**n̄
si tu in vendis equū oīo malū a q̄ nichil vꝝ ad
equitandū: a das in eū p̄ tam puo precio q̄n
tum sola cutis vꝝ: nichil iniustū in facis: non
dicendo in q̄ equ⁹ nichil vꝝ ad equitandū. q̄
p̄pter h̄mōi vitij manifestacōm forte emptor
vellet plus subtrahere de precio: q̄ esset sub
trahendum. **I**deo venditor potest licite in dem
nitati sue cōsulere vitium reticendo: nisi ego in

tractu interrogarem an equ⁹ valeret ad eq⁹
tandū a tu dicēs q̄ sic tunc em̄ tract⁹ ess⁹ in
iust⁹ a fraudulēt⁹ **S**i at̄ ego ex simplicitate l⁹
iabitētia n̄ osiderarē illū defectū nec inq̄rerē tu
tū scires q̄ ego p̄ncipalr̄ ad eq̄tandū eū eme
rem: a ex simplicitate l⁹ in adūtentia hoc non
dicerem: tu q̄dem peccas cōm̄ me iniuste ad eū
vendēdo: s̄ min⁹ fidelit̄ a caritatiue cū me agē
do. q̄ nō debes in sciēt̄ dare p̄ pecūia mea q̄d
scires in ad illū v̄hū p̄pter quē emo eē inutile.
Per hoc em̄ q̄si p̄ nichilo quo ad me recipes
pecūiā meā: ex quo nichil a inutile eq̄pollent
Sed dicerēs nunq̄d sine fraude a licite p̄t fie
ri q̄ aliq̄s portans merces vel annonā ad lo
cū vnum qui scit multos seq̄ cum similibus
mercib⁹ q̄d si diceret nō posset a deo care v̄de
re ea q̄ portauit: vel p̄ a deo modico emē ea q̄
p̄scit cara futura p̄pter talū alibi de p̄dicoem
Rūn̄ thō. q̄ sic. q̄ venditor q̄ vendit rem fm̄ p̄
cium q̄d inuenit nō videt̄ tra iusticiā agere
si q̄d futurū ē non exponat. **S**i tū exponēt: vel
de precio subtraheret abundantioris eēt v̄tu
tis q̄uis ad hoc videat̄ teneri ex iusticie debi
to. hec thomas. **E**t q̄ in tali casu licite fieri p̄t
tractus. tū q̄ auari fraudez a iniusticiā etiā
ibi om̄ittere p̄nt: idcirco alij distm̄guunt q̄
si aliqui de quib⁹ est casus ad nichil aliud va

care vellet: nisi ad in quendum: quod veniens
vel alibi merces vel monete se disponerent. et
si hoc emerent alia vel venderent sua illi nul
lam utilitate citati afferrent si solum damnum. **V**
Exempli gratia. si aliquis pecuniosus habet notos
suos veniens qui continue nuntiarent sibi valore
pipis: et ipse audiens pip carius fieri emere
hic omne pip ut postea venderet sic vellet: hoc offi
cium notium esset: non tamen propter hoc omnis indus
tria. diligentia vel prudentia mercatorum vitupe
randa est quibus muestigant quod disponant vi
na in vitibus. grana in agris. species apud pa
ganos vel veniens. et si hoc se regem in vendendo
sua vel emendo aliena. aut talis qui audit alias
similes merces in copia abducere. credit et non
dubitatur ita esse: et credit quod propter hoc res iam
minus valeant: tunc nullo iure potest ita preciose ven
dere sic communiter venduntur ut quidam doctor di
cit. quod credit communitate errare in precio equo et
erroneum iudicium non debet sequi. **A**ut dubitatur p
robabiliter an ita sit sicut dictum est in casu po
sito a principio dubij vel quod illi qui venire pu
tabantur: habebunt impedimenta in venien
do. vel dato quod veniant: dubitatur utrum pro
pter hoc res sint minus valiture: vel si dubi
tatur utrum emens emat ipsas res ex igno
rantia istius quod ipse credit: aut forte ex suo

alio pfectu quē ipē emens scit a venditor ne
scit: vel aliqđ tale qđ dubietatē pbabilem in
ducit. In hoc casu fm istos bene p̄t quis ven
dere res sicut cōiter solunt. Sed necē est vt si
bi videat ne sibi fingat dubiū. vbi h̄z creduli
tatē vel econtra qđ affect⁹ multum latenter et
aliqñ satis vehementer inclinat intellcū ad
sequēdum vtilitatē a delectacōnem: etiam in il
lis vbi h̄z in contrarium pbabilem racōem. ¶
Sexto requiritur ad mercatorem. venditorē
a venditionem iustam qđ ad minus habitua
liter quis intēdat: si veraciter agnouerit rē
non fuisse talem: qualis fm tractum esse de
buit. a sic minus dedisse vel plus accepisse: in
tēdat rōnabiliter refundere a emendare. qđ
hoc simpliciter etiam requiritur ad bonam fi
dem. ¶ **Septimo** requiritur qđ contrahens a ven
dens vel emens nec credat nec causā credēdi
habeat contradiū quem facit esse cōitati: vel rei
publice preiudiciale. Cuius rō est. qđ tunc
noceret multis nō paucis. Quilibet etiā qui in
aliq̄ omunitate viuūt: tenet tam rōne caritatis
Simtus mandate: qđ rōe emolimentoꝝ: vt po
te solaciū defensionis a filium qđ h̄z ab ea eide
omunitati eē vtilis iuxta statutum suū a mari
me nō esse dānosus a fideliter seruire a p̄desse
h̄is a quib⁹ vult viciū acq̄rere dicente aug. .

Turpis est ps que se non dformat suo toto.
a turpior q̄ nocet toti. **S**ure etiā prefato mem
bro non seruatē iusticia legalis. Ex p̄missis
p̄ q̄ illicitum sit quosdā oēs merces frumen
ti vel pipis emē vt postea ipsi soli deyna sōci
etate ad placitum possint v̄dere carius. **S**ilr
fm quosdā illicitum ē alicui meliores denari
os de moneta eligere a eos dē dflare vel ad cō
flandū vendere. q̄ sic min⁹ bonis denarijs ma
nentib⁹ tandē moneta vilificat a aliā fieri mo
netā oꝝ nouam. p̄ quaz multitudo interdum
plus q̄ p̄ nouam exactionē grauatur. **O**cta
uo mercator d̄z cum timore lucy recipe rō abi
liter fm nobilitatē a grauitatē a vilitatē cure.
labor. industrie a sumptū: quos a quas con
tingit h̄ie necnō fm magnitudinē. multitudi
nem a preciositatē rez in quib⁹ seruit aut mi
nistrat hoibus. **D**ico cū timore. q̄ sibi sepe de
bet esse suspectus iudex in p̄pria causa q̄n valo
rem oꝝ eum taxaē. **D**ico rōnabiliter: vt lucū
recipe possit pro vt; p̄ sco. m. iij. art. xxxix. a x
ij. regulis. **D**ico fm nobilitatem. q̄ dato q̄ ne
gociatoris merces abducētis tantus ē labor
sicut militis terrā defendentis: nobilior tñ la
bor ē militis ceteris paribus q̄ alterius q̄ ad
nobiliores finem tendit: sic etiam staret q̄ la
tores cure ac essent eque nobiles a graues: a

si vnus esset magis necessarius alio. p isto
certe sibi magis debeat ceteris parib⁹. im mo i
spiciendū est an res q̄ venditur plus vel mī⁹
deseruiat vtilitati hoim. Plus em deseruit coi
tati hoim ceteris parib⁹ necarij vidus a amie
tus pcuratio q̄ ea q̄ sunt min⁹ vtilia Dico eti
am fm magnitudmē multitudmē a preciosi
tate rez. q̄ penestica vendēs pisum vel olera a
de vno facti cōitati seruiens non tm̄ lucri reci
pe p̄t sicut institor vendēs nobiles a multū vti
les mercantias. Nec institor in quiete quodā
mō residens ceteris paribus pōt tm̄ lucri reci
pe etiā de eque magna pecunia. sic abducens
res eq̄ bonas de ptibus longinq̄s. Et si q̄libet
fm statum suū vellet viuere a fm meritum su
um sic lucy recipere: oīa starent eo meli⁹ se b q̄
penestica de modico precō a labore tm̄ vult lu
crari q̄ cotidie bonis cibis a potib⁹ sit repleta
a vltra hoc continue plus sine rōe ditari: q̄ si de
bite ppenderet vix nudū panē mēretur. Et in
stitor de modico labore a p̄cio respectiue vult
se a suos tam delicate nutrire a preciose vestiē
sicut vnus de multo maiori sūma grauiori a v
tiliori labore cōmunitati seruiens. a ita discar
rendo de alijs Hinc ē q̄ quasi omnes auaricie
supbie a voluptatis morbo laborant: p que sic
execantur q̄ putant ista ita esse debere. No

novi dicit sibi ut nō sit cleric⁹ vel religiosus q̄
bus phibetur: nec sit talis negociatio q̄ lege
superioris iuste sit phibita ut sit illi pena pecca
ti. q̄ ad dō. q̄ quidā principes videtur aliq̄ p
hibere non simplr: sed forte ne multū fiant. ⁊
sub pena tpali si in tñsgressionē mādati repe
riat̄ adu: postmodū vero etiā si sciunt nō pu
niunt: immo interdū excusant. Decimo non
d̄; tñ negociationi int̄cedere ut p hoc aliq̄ eo
rum negligat q̄ sue saluti sunt necāria. Audi
at missam die festiuo notabili ad min⁹ v̄bū
dei auscultet. nō emat vel vendat sabbati diē
⁊ festū violando. locis sacris nō negociet̄ nī
ecclesijs. capellis. mōsterijs ac. Ieiunet s̄m p̄
cepta ecclē: ⁊ filia faciat. Undecimo videat ne
tractus quē facit sit scandalosus ⁊ res mali
exēpli. q̄ esto q̄ oia p̄missa adēnt tractui:
tñ min⁹ cautum videt̄ esse talia facere.

De conditionibus s̄m quas valor rei vendendē
p̄t cognosci.

Cap. ij.

Secundus articulus erit de valore rei.
Est em̄ inter doctores magnū dubiū
penes quid venditor mensurare deat
vel licite possit merces suas ut nō sup̄vendat
Ad hoc m̄tendunt quidā q̄ s̄m om̄nē estimati
onez vel cursum d̄; vendere rem suā. Sed illud
nimis ḡnāliter est dictum: nec aliquis p hoc

b n